

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Факультет міжнародних відносин, політології та соціології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-педагогічної роботи

Хмарський В.М.
09 _____ 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Кластерні мережі у світовому бізнесі

(назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти __ III освітній рівень

Спеціальність __ 292 – Міжнародні економічні відносини
(код і назва спеціальності (тей))

Інститут/факультет __ Факультет міжнародних відносин, політології та соціології
(назва інституту, факультету)

2020 – 2023

Робоча програма складена на основі навчальної програми з дисципліни «Кластерні мережі у світовому бізнесі».

Розробник: Ніколаєв Ю.О. кандидат економічних наук, доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин

Протокол № 1 від “31”
серпня 2020 р.

Завідувач кафедри СГ і
МЕВ

(підпис)

(Якубовський
С.О.)

(прізвище та ініціали)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК) Факультету міжнародних відносин, політології та соціології

Протокол № 1 від “09” вересня 2020 р.

Голова НМК

(підпис)

(Хорошилов О.Ю.
та
(прізвище
ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри

Протокол № ___ від. “___” _____ 20__ р.

Завідувач кафедри

(_____)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

1. Опис навчальної дисципліни			
Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	<i>вечірня форма навчання</i>
Кількість кредитів - 3	Галузь знань -292 міжнародні відносини	Вільний вибір аспірантів	
Модулів - 2	Спеціальність- міжнародні економічні відносини	Рік підготовки:	
Змістових модулів - 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання - немає		Семестр	
- Загальна кількість годин - 90		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 30 Самостійної роботи студента - 60	Освітньо-кваліфікаційний рівень: Доктор філософії	16 год.	16 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	14 год.
		Лабораторні	
		год.	го д.
		Самостійна робота год.	
		60 год.	60 год.
		ІНДЗ: немає	
Вид контролю: Залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета курсу – узагальнення зарубіжного та вітчизняного досвіду у галузі створення і функціонування кластерних мереж, в організаційних, фінансових, управлінських і маркетингових питаннях, які виникають в процесі щоденної роботи таких мереж.

Завдання курсу:

- охарактеризувати проблеми створення і функціонування кластерних мереж, інших форм взаємодії підприємців, пошуку партнерів і інвесторів;
- проаналізувати стан ринків кластерних товарів і послуг.

Нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання. Відповідно до Освітньо-наукової програми спеціальності 292 - “Міжнародні економічні відносини”, очікуваними результатами вивчення дисципліни здобувачами вищої освіти є наступні:

- ПРН 2. Демонструвати системний науковий світогляд, вміння креативно мислити, формулювати висновки і розробляти рекомендації, пропонувати неординарні підходи з використанням новітніх технологій у розв’язанні поставлених завдань.

- ПРН 7. Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми глобального економічного розвитку, новітні підходи до функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин.

- ПРН 8. Мати наукове цілісне уявлення про економічну єдність світу, регуляторні механізми міжнародних економічних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях в умовах сучасних процесів конвергенції і дивергенції.

- ПРН 9. Володіти аналітичним мисленням та методиками систематизації інформації обробки великих масивів даних, оцінювання та прогнозування економічних та соціальних явищ.

Компетентності:

Інтегральна компетентність	Здатність виявляти та розв’язувати комплексні задачі та проблеми в сфері міжнародних економічних відносин, висувати гіпотези та генерувати нові ідеї їх комплексного розв’язання, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань у процесі дослідницько-інноваційної діяльності та професійної практики.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК05. Здатність до планування, розробки й реалізації власної стратегії науково-дослідної діяльності на основі кваліфікованого критичного осмислення існуючих наукових даних з різних джерел. ЗК07. Здатність до системного творчого мислення та конструювання власних дослідницьких систем та моделей

	на основі ефективного використання сучасної методології наукового пізнання та новітніх методів наукових досліджень. ЗК08. Готовність до самокритики та саморозвитку, підвищення наукового і культурного кругозору рівня здобувача наукового ступеня доктора філософії.
Спеціальні (фахові) компетентності (СК)	СК 01. Здатність демонструвати глибокі знання сучасних теоретичних, методологічних та методичних засад функціонування і розвитку світового господарства та міжнародних економічних відносин. СК 04. Здатність розробляти комплексний підхід до дослідження глобальних економічних і соціально-політичних тенденцій, поточних явищ і процесів міжнародних відносин на національному, регіональному та міжнародному рівнях. СК 06. Здатність аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, умови і тенденції розвитку, моделювати певні процеси міжнародних економічних та соціальних явищ заради визначення або уточнення їх характеристик, раціоналізації засобів впливу на них та можливості їх прогнозування.

2. Зміст навчальної дисципліни

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I .Кластерні мережі у світовій економіці.

Тема 1. Кластерна мережа як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства. Форми прояву та рівні функціонування кластерних мереж. Форми міжнародної підприємницької діяльності. Сутність кластерної мережі, її основні структурні форми прояву. Інтернаціоналізація та глобалізація виробничої діяльності. Міжнародна економічна інтеграція. Її сутність, етапи становлення і розвитку. Інтеграційні економічні угруповання у світовій економіці. Кластерна мережа як форма міжнародної економічної інтеграції.

Тема 2. Кластерні мережі як форми зовнішньоекономічної діяльності. Принципові ознаки кластерної мережі (КМ). Визначення КМ. Доцільність створення КМ, їх переваги перед іншими формами міжнародного економічного співробітництва. Мотиви створення КМ як стратегії входження у зарубіжний ринок. Макроекономічні цілі приймаючої сторони при створенні КМ. Правові, політичні, економічні, соціально-психологічні передумови створення КМ. Принципи успішного створення та функціонування КМ.

Тема 3. Використання кластерних мереж для реструктуризації бізнесу. Світовий досвід використання кластерних мереж для цілей реструктуризації бізнесу (фірми «Філіпс», «Корнінг», «Хонивел», «Дрессер», «Ай-Бі-Ем»). Переваги створення продавцем власного бізнесу кластерної мережі з покупцем. Умови найбільш ефективного використання кластерних мереж для цілей реструктуризації бізнесу. Аргументи на захист використання

кластерної мережі. Кластерна мережа як аргумент отримання чужого бізнесу. Типові проблеми управління кластерною мережею та методи їх розв'язання. Ризики кластерної мережі та шляхи їх мінімізації.

Тема 4. Організація та управління кластерною мережею. Процедура створення КМ в різних країнах світу. Процес створення КМ та його етапи. Підготовчий етап створення КМ. Етап проведення попередніх перемовин зі співзасновниками КМ. Етап розробки та затвердження установчих документів КМ. Етап державної реєстрації КМ. Заключний етап створення КМ. Статут та установчий договір КМ, їхній зміст. Основні функції стратегії в управлінні діяльністю КМ. Процес розробки стратегії управління КМ та його кроки.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II. Кластерні мережі у світовому бізнесі.

Тема 5. Теоретичні основи кластеризації економіки. Теоретичні та прикладні інструменти інституціональних змін у регіональній політиці. Регіональна промислова політика та конкурентоспроможність. Формування нових напрямків регіональної промислової політики на основі кластерного підходу. Інноваційний бізнес як форма ділової активності господарських суб'єктів інноваційних промислових кластерів. Регуляторні нормативно-правові акти і закони України з питань становлення і розвитку інноваційних промислових кластерів.

Тема 6. Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика. Стратегічні фактори кластерної регіональної промислової політики. Визначення промислового кластера та його типізація. Проведення кластерної регіональної промислової політики. Призначення і зміст понятійного апарату у регіональному розвитку. Інвестиційні ризики при формуванні інноваційних промислових кластерів. Види і причини ризиків. Виробничий ризик. Комерційний ризик. Фінансовий ризик. Кредитний ризик. Способи вимірювання, зменшення і об'єднання ризику. Статистичний, експертний і розрахунково-аналітичний методи вимірювання ризику. Самострахування. Хеджування. Випуск опціонів. Фінансові ф'ючерси. Метод «об'єднання ризику». Метод «розділення ризику».

Тема 7. Регіональні особливості розвитку промислових кластерів. Тенденції розвитку західноєвропейських кластерів. Кластерна політика у промисловому виробництві США. Еволюція розвитку промислових кластерів у Японії. Аналіз закордонного досвіду по формуванню та розвитку інноваційних промислових кластерів в економічно розвинутих державах Європи. Формування та розвиток інноваційних промислових кластерів в США, Японії, КНР. Впровадження закордонного досвіду по формуванню та розвитку інноваційних промислових кластерів як

інструмента переходу України до вищого технологічного укладу.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Вечірня форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Л	п	лаб	ІНД	с		р	л	п	лаб	ІНД
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Кластерні мережі у світовій економіці.												
Тема 1. Кластерна мережа як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.	12	2	1	-	-	6						
Тема 2. Кластерні підприємства мережі як форми зовнішньоекономічної діяльності	12	2	1	-	-	6						
Тема 3. Використання кластерних мереж для реструктуризації бізнесу.	13	2	2	-	-	6						
Тема 4. Організація та управління кластерною мережею.	13	2	2	-	-	6						
Разом за змістовим модулем 1	50	8	6	-	-	24						
Змістовий модуль 2.. Кластерні мережі у світовому бізнесі.												
Тема 5. Теоретичні основи кластеризації економіки.	13	2	2	-	-	12						

Тема6. Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика.	13	4	4	-	-	12
Тема7.Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.	14	2	2	-	-	12
Разом за змістовим модулем 2	40	8	8	-	-	36
Усього годин	90	16	1 4	-	-	60

4.Теми семінарських занять (не передбачено)

5.Теми практичних занять

№з/ п	Назва теми	Кількість Годин
1	Кластерна мережа як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.	1
2	Кластерні підприємства мережі як форми зовнішньоекономічної діяльності	1
3	Використання кластерних мереж для реструктуризації бізнесу.	2
4	Організація та управління кластерною мережею.	2
5	Теоретичні основи кластеризації економіки.	2

6	Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика.	4
7	Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.	2

4. Теми лабораторних занять (не передбачено)

5. Самостійна робота

№з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Кластерна мережа як основа глобальних трансформацій та безпеки світового господарства.	9
2	Кластерні підприємства мережі як форми зовнішньоекономічної діяльності.	9
3	Використання кластерних мереж для реструктуризації бізнесу.	9
4	Організація та управління кластерною мережею.	9
5	Теоретичні основи кластеризації економіки	8
6	Методологія формування кластерів та нова регіональна промислова політика	8
7	Регіональні особливості розвитку промислових кластерів.	8

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання - не передбачено.

7. Методи навчання

Лекції, семінарські заняття, самостійна робота, інтерактивні методи, онлайн-консультації.

8. Методи контролю

Поточне тестування, усне опитування, підсумковий тест.

9. Питання для підсумкового контролю

1. Форми міжнародної підприємницької діяльності.
2. Інтернаціоналізація та глобалізація виробничої діяльності.
3. Міжнародна економічна інтеграція. Її сутність, етапи становлення і розвитку.

4. Інтеграційні економічні угруповання у світовій економіці.
5. Спільне підприємство як форма міжнародної економічної інтеграції.
6. Міжнародна торгівля, її структура та динаміка розвитку.
7. Міжнародні проекти, їх класифікація, особливості організації і управління ними.
8. Спільні підприємства: їх сутність, типи, корпоративна природа.
9. Етапи створення спільного підприємства.
10. Транснаціональні компанії та форми їх експансії.
11. Принципові ознаки СП.
12. Визначення СП.
13. Доцільність створення СП, їх переваги перед іншими формами міжнародного економічного співробітництва.
14. Мотиви створення СП як стратегії входження у зарубіжний ринок.
15. Макроекономічні цілі приймаючої сторони при створенні СП.
16. Правові, політичні, економічні, соціально-психологічні передумови створення СП.
17. Принципи успішного створення та функціонування СП.
18. Світовий досвід використання спільних підприємств для цілей реструктуризації бізнесу.
19. Переваги створення продавцем власного бізнесу спільного підприємства з покупцем.
20. Умови найбільш ефективного використання спільних підприємств для цілей реструктуризації бізнесу.
21. Аргументи на захист використання спільного підприємства.
22. Спільне підприємство як аргумент отримання чужого бізнесу.
23. Типові проблеми управління спільним підприємством та методи їх розв'язання.
24. «Тягар управління спільним підприємством» та шляхи його мінімізації.
25. Процедура створення СП згідно законодавства України.
26. Процес створення СП та його етапи.
27. Підготовчий етап створення СП.
28. Етап проведення попередніх перемовин зі співзасновниками СП.
29. Етап розробки та затвердження установчих документів СП.
30. Етап державної реєстрації СП. Заключний етап створення СП.
31. Статут та установчий договір СП, їхній зміст.
32. Основні функції стратегії в управлінні діяльністю СП.
33. Процес розробки стратегії управління СП та його кроки.
34. Теоретичні та прикладні інструменти інституціональних змін у регіональній політиці.
35. Регіональна промислова політика та конкурентоспроможність.
36. Формування нових напрямків регіональної промислової політики на основі кластерного підходу.
37. Стратегічні фактори кластерної регіональної промислової політики.

- 38.Визначення промислового кластера та його типізація.
- 39.Проведення кластерної регіональної промислової політики.
- 40.Призначення і зміст понятійного апарату у регіональному розвитку.
- 41.Тенденції розвитку західноєвропейських кластерів.
- 42.Кластерна політика у промисловому виробництві США.
- 43.Еволюція розвитку промислових кластерів у Японії.

10. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест (залік)	Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	30	100
10	10	10	10	10	10	10	30	100

11.

11.Критерії та шкала оцінювання: національна та ECTS

Реалізація основних завдань контролю знань здобувачів вищої освіти в ОНУ досягається системними підходами до оцінювання та комплексністю застосування різних видів контролю. Згідно з діючою в університеті системою комплексної діагностики знань здобувачів вищої освіти, з метою стимулювання планомірної та систематичної навчальної роботи, оцінка знань здійснюється за 100-баловою системою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС –А, В, С, D, E, FХ, F).

За системою ОНУ	За шкалою ECTS	За національною системою	Визначення
90-100	А	5 (відмінно)	Повно та ґрунтовно засвоїв всі теми навчальної програми вміє вільно та самостійно викласти зміст всіх питань програми навчальної дисципліни, розуміє її значення для своєї професійної підготовки, повністю виконав усі завдання кожної теми поточного, періодичного та підсумкового контролю.
85-89	В	4 (добре)	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв окремі питання робочої програми. Вміє самостійно викласти зміст основних питань програми навчальної дисципліни, виконав завдання кожної теми поточного,

			періодичного та підсумкового контролю.
75-84	C	4 (добре)	Недостатньо повно та ґрунтовно засвоїв деякі теми робочої програми, не вміє самостійно викласти зміст деяких питань програми навчальної дисципліни. Окремі завдання кожної теми поточного та періодичного контролю виконав не повністю.
70-74	D	3 (задовільно)	Засвоїв лише окремі теми робочої програми. Не вміє вільно самостійно викласти зміст основних питань навчальної дисципліни, окремі завдання поточного контролю кожної теми та періодичного контролю не виконав.
60-69	E	3 (задовільно)	Засвоїв лише окремі питання робочої програми. Не вміє достатньо самостійно викласти зміст більшості питань програми навчальної дисципліни. Виконав лише окремі завдання кожної теми та періодичного контролю в цілому.
35-59	FX	2 (незадовільно)	Не засвоїв більшості тем робочої програми не вміє викласти зміст більшості основних питань навчальної дисципліни. Не виконав більшості завдань кожної теми, періодичного та підсумкового контролю в цілому.
0-34	F	2 (незадовільно)	Не засвоїв програми навчальної дисципліни, не вміє викласти зміст жодної теми навчальної дисципліни, не виконав періодичного контролю, з обов'язковим повторним вивченням дисципліни.

12.Методичне та матеріально-технічне забезпечення

При викладанні дисципліни використовуються як традиційні, так й інтерактивні технології навчання. Під час лекції застосовується пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний; метод проблемного викладу; частково-пошуковий або евристичний метод.

Під час практичних занять використовуються такі методи навчання:

брейнстормінг, метод «кейс», технологія CASE-STADY (метод ситуаційного аналізу), частково-пошуковий, або евристичний метод; дискусійний метод. Під час самостійної роботи використовуємо дослідницький метод. Формами навчання є проекти, доповіді, експрес-опитування, дидактична гра, вільна дискусія, дебати, обговорення рефератних повідомлень, виконання самостійних робіт, індивідуальні завдання.

13.Рекомендована література

Основна

1. Дмитрук Б.П., Пітель Н.Я., Подзігун С.М. Спільне підприємництво у світовій економіці: Навчальний посібник. – К.: ЦУЛ, 2020. – 228 с.
2. Чубукова О.Ю. Спільне підприємництво: економіко-інформаційна парадигма: Навчальний посібник для студентів ВНЗ. – К.: МАУП, 2020. – 232 с.
3. Уоллес Р.Л. Стратегические альянсы в бизнесе. Технологии построения долгосрочных партнерских отношений и создания совместных предприятий: Пер. с англ. – Одесса: Добрая книга, 2020. – 288 с.
4. Дмитрук Б.П., Пітель Н.Я., Подзігун С.С. Спільне підприємництво у сільському господарстві: Навчальний посібник. -К.: ЦУЛ, 2020
5. Багатонаціональні підприємства та глобальна економіка. Монографія / За ред. О. І. Рогача. – К.: «Видавництво «Центр учбової літератури», 2020. – 368 с.
6. Міжнародні економічні відносини: навчальний посібник; канд. екон. наук, Т. А. Родіонова; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. - Одеса : ОНУ, 2018. - 172 с.
7. Ніколаєв Ю.О. Формування регіональної промислової політики, як імператив модернізації економіки України: теорія, методологія, практика: Монографія. / Ю.О. Ніколаєв; ОНУ ім. І.І. Мечникова. – Одеса: Друкарський дім, 2011. – 316 с.

Додаткова

1. Андрианов В. Государственный дирижизм во Франции: история и современность / В. Андрианов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.viperson.ru/wind.php?ID=299622&soch=1> 30.05.2019.- Заголовок з екрану.
2. Багриновский К.А., Бенедиктов М.А., Хрусталеv Е.Ю. Современные методы управления технологическим развитием. – Одесса: Добрая книга, 2020. – 272 с.
3. Бутенко А.И., Сараева И.Н. Управление предпринимательством: критерии эффективности. - Одесса: Институт проблем рынка и экономико-экологических исследований НАН Украины, 2020. – 283с.
4. Кластеры конкурентоспособности [Электронный ресурс]. – Режим

доступа:http://www.subcontract.ru/Docum/DocumShow_DocumID_105.html – 30.04.2021. - Заголовок з екрану.

5. Куценко Е. Кластеры в экономике: практика выявления. Обобщение зарубежного опыта / Е. Куценко // Обозреватель. – 2020. – № 10. – С. 109-126.
6. Пельтек Л.В. Деякі аспекти державного забезпечення умов економічного зростання і розвитку промисловості регіонів // Інвестиції: практика і досвід, 2021. – № 23. – С. 64 – 67.
7. Александров І. О., Половян О.В. Кластеризація територіальних утворень України за рівнем економічної безпеки // Економічна кібернетика. – 2020.- № 5 – 6. – С. 40-47.
8. Портер М.Э. Конкуренция: Пер. с англ. / М.Э. Портер. – М.: Издательский дом «Вильямс», 2013. – 608 с.
9. Хасанов Р.Х. Реализация региональной промышленной политики с использованием кластерных подходов / Р.Х. Хасанов [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.pmjobs.net/art/7.doc - 30.05.2020. - Заголовок з екрану.
10. Актуальні проблеми економіки і менеджменту: теорії, інновації та сучасна практика. Монографія, книга сьома / Е. А. Кузнецов, І. М. Ненно, О. В. Побе-режець та ін.: за ред. д.е.н., проф. Кузнецова Е. А. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2020.

16. Електронні інформаційні ресурси

1. <http://www.informjust.kiev.ua> - Кластерні підприємства у контексті чинного законодавства.
2. <http://www.economicus.ru> – Електронна база даних фахової економічної літератури з проблем кластерних підприємств.
3. <http://www.bankreferatov.ru> – Електронна база даних студентських досліджень з проблем кластерних підприємств.
4. <http://www.ukrstat.gov.ua> – Актуальна статистична інформація щодо розвитку кластерних підприємств в Україні.
5. European Central Bank (2020) Access mode: https://www.ecb.europa.eu/stats/ecb_statistics/html/index.en.html.
6. International Monetary Fund (2020) Databases, Access mode: <https://www.imf.org/en/Data>.